

Heinola

HANKINTAOHJEET ja HANKINTATOIMIVALTA

Kaupunginhallituksen hyväksymä 22.5.2017

SISÄLLYSLUETTELO

I Hankintatoimivalta

II Hankintaohje

1 Yleistä

1.1	Hankintaohjeiden soveltaminen.....	3
1.2	Yleiset hankintaperiaatteet.....	4
1.3	Yhteishankinta ja kuntien välinen yhteistyö	5
1.4	Laatuvaatimukset.....	5
1.4.1.	Yleiset laatuvaatimukset.....	5
1.4.2.	Tekniset eritelvät.....	6
1.5	Laadunvarmistus ja -valvonta.....	6
1.6	Saatavuus ja varastointi.....	7

2 Hankintamenettelyt

2.1	Raja-arvot	7
2.2	Hankintamuodot kansalliset kynnysarvot alittavissa hankinnoissa	8
2.2.1.	Hankinta ilman kilpailuttamista (suora hankinta).....	9
2.3	Hankintamuodot kansalliset kynnysarvot ylittävissä, mutta EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa.....	10
2.3.1.	Markkinakartoitus	10
2.3.2.	Avoin menettely.....	11
2.3.3.	Rajoitettu menettely.....	11
2.3.4.	Neuvottelumenettely	12
2.3.5.	Kilpailullinen neuvottelumenettely	13
2.3.6.	Puitesopimukset ja puitejärjestelyt	13
2.3.7.	Hankinnat ilman kilpailuttamista (suora hankinta).....	14
2.4	Hankintamuodot EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa.....	15
2.4.1.	Avoin menettely.....	15
2.4.2.	Rajoitettu menettely.....	16
2.4.3.	Neuvottelumenettely.....	17
2.4.4.	Kilpailullinen neuvottelumenettely.....	17
2.4.5.	Innovaatiokumppanuus.....	18
2.4.6.	Puitejärjestely.....	19
2.4.7.	Hankinta ilman kilpailutusta.....	19
2.4.8.	Hankintojen varaaminen työkeskuksille.....	19

3 Hankinnoista ilmoittaminen kynnyksarvot ylittävissä hankinnoissa

3.1	Ilmoittamisvelvollisuudesta.....	20
3.2	Ennakoilmoitus.....	20
3.3	Hankintailmoitus.....	21
3.4	Jälki-ilmoitus.....	21
3.5	Tarjoajan soveltuvuuden arviointi espd -lomakkeella.....	21

4 Tarjousmenettely ja hankintakilpailu

4.1	Tarjousten pyytämisen yleiset periaatteet	22
4.2	Tarjouspyynnön sisältö	23
4.3	Valintaperusteiden ja arviointikriteerien asettaminen.....	24
4.4	Määräajat.....	25
4.5	Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta	26
4.6	Tarjousten avaaminen.....	28
4.7	Tarjousten hylkääminen	28
4.8	Tarjousten arviointi ja toimittajan valinta	29

5 Hankintapäätös

5.1	Päätöksen tekeminen ja tiedoksianto	30
-----	---	----

6 Muutoksenhaku

6.1	Valitus markkinaoikeuteen	31
6.2	Hankintaoikaisu	32
6.3	Hankintaoikaisu ja valitus markkinaoikeudelle	32

7 Sopimusmenettely

7.1	Sopimuksen tai tilauksen tekeminen	33
7.2	Ennakot ja vakuudet.....	33

8 Erinäiset määräykset

8.1	Esteellisyys ja kilpailuneutraalisuus	34
8.2	Asiakirjojen julkisuus ja salassapito.....	34

I Hankintatoimivalta

Heinolan kaupungin hallintosääntö (kv 6.3.2017) edellyttää, että kaupunginhallitus antaa hankintaohjeen, jossa määrätään toimielinten ja muiden viranomaisten hankintatoimivallasta sekä hankintamenettelyistä (hallintosääntö 63 §)

Hankintoja Heinolan kaupungin lukuun määrittävät

- valtuuston hyväksymä strategia
- valtuuston hyväksymä talousarvio
- toimielimen hyväksymä talousarvion käyttösuunnitelma
- kaupunginhallituksen hyväksymä talousarvion täytäntöönpano-ohje
- tämä kaupunginhallituksen hyväksymä hankintaohje.

Hankinnan kustannusvaikutuksen mukaan päätösvalta hankinnoissa määräytyy seuraavasti:

- enintään 30 000 € hankinnasta päättää toimintayksikön esimies
- enintään 100 000 € hankinnasta päättää palvelualuejohtaja
- enintään 500 000 € hankinnasta päättää kaupunginjohtaja tai toimialajohtaja
- yli 500 000 € hankinnan toteutuksen hyväksyy ao. lautakunta tai kaupunginhallitus ja sen pohjalta hankinnasta päättää kaupunginjohtaja tai toimialajohtaja

II Hankintaohje

1 Yleistä

1.1 Hankintaohjeiden soveltaminen

Sen lisäksi, mitä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016) eli ”uudessa” hankintalaissa (myöhemmin: hankintalaki) sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1398/2016) eli ”uudessa” erityisalojen hankintalaissa ja niitä täydentävissä säädöksissä, tilaajavastuulaissa, kuntalaissa, hallintolaissa ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa säädetään, noudatetaan kaupungin ja kaupunkikonserniin kuuluvien hankintayksiköiden hankinnoissa näitä ohjeita. Hankintalait tulivat voimaan 1.1.2017.

Hankintalain tarkoittamalla hankinnalla tarkoitetaan kaupunkikonsernin ulkopuolelta tapahtuvaa tavaroiden tai palvelujen ostamista, vuokraamista tai siihen rinnastettavaa toimintaa sekä urakalla teettämistä.

Kaupunkikonsernin sisäisissä hankinnoissa ei ole kilpailuttamisvelvollisuutta. Näissäkin hankinnoissa voidaan kuitenkin soveltuvin osin noudattaa hankintaohjeita, jos hankintayksikössä sovelletaan ns. tilaaja-tuottaja-järjestelmää. Hankinnan säilyminen kuntakonsernin sisäisenä sidosyksikköhankintana arvioidaan hankintalain 15 §:n ja oikeuskäytännön perusteella. Vastaavasti arvioidaan, onko kuntien yhteistoiminnan kohdalla kysymys hankinnasta vai laaja-alaisemmasta hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävästä yhteistoiminnasta.

Hankinnat jakaantuvat taloudellisen arvonsa perusteella **kolmeen eri ryhmään**, hankintalaissa tarkoitettuihin kansalliset kynnyksarvot alittaviin, kansalliset kynnyksarvot ylittäviin ja EU-kynnyksarvot ylittäviin hankintoihin.

Hankintaohjetta sovelletaan kaikkiin kaupungin ja kaupunkikonsernin hankintoihin. Ohjeiden merkitys korostuu kansalliset kynnyksarvot alittavissa hankinnoissa. Hankintalain merkitys puolestaan korostuu kansalliset kynnyksarvot ylittävissä hankinnoissa. Tässä yhteydessä ei ole mahdollista referoida kattavasti hankintalakia.

Pienhankintoja varten on laadittu lisäksi pienhankintaohje, joka täydentää tätä hankintaohjetta alle kansallisen kynnyksarvon (ks. 2.1.) jäävissä hankinnoissa.

1.2 Yleiset hankintaperiaatteet

Hankinnat on suoritettava **taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti**. Hankinnoissa on käytettävä hyväksi olemassa olevat kilpailuolosuhteet ja pyrittävä ostajan kannalta kokonaistaloudellisesti edullisimpaan lopputulokseen.

Hankinnoissa on noudatettava hankinnan suuruudesta riippumatta avoimuuden, tasapuolisuuden ja syrjimättömyyden periaatteita suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Tarjoajaehdokkaita ja tarjouksentekijöitä on kohdeltava sekä saatuja tarjouksia on käsiteltävä näiden periaatteiden mukaisesti hankintaprosessin eri vaiheissa.

Hankinnoissa noudatettavasta sopimusmenettelystä on säädetty erikseen mm. oikeustoimilaissa ja kauppalaissa.

Hankintasopimukset voidaan laatia käyttäen hyväksi julkisten hankintojen **yleisiä sopimusehtoja** tai hankinnan laadun edellyttämiä palvelu- tai rakennusalan yleisiä sopimusehtoja. Sopimusehtoja käytettäessä on varmistuttava niiden soveltuvuudesta kyseiseen hankintaan.

Hankinnan suuruus on, mikäli mahdollista, mitoitettava siten, että pienetkin yritykset voivat tarjota.

1.3 Yhteishankinta ja kuntien välinen hankintayhteistyö

Useamman kuin yhden hankintayksikön käyttämät samanlaatuiset tavara- ja palveluhankinnat tulee suorittaa yhteishankintana tai yhteisillä kausisopimuksilla hankintaryhmän välityksellä tai sen osoituksen mukaan. Yhteishankinta voi olla yhteishankintayksikön avulla tehtävä hankinta, mutta se voi olla myös yksittäinen ja jopa ainutkertainen hankinta, josta on sovittu yksiköiden välillä.

Kuntien, kuntayhtymien sekä muiden julkisten hankintayksiköiden kanssa on hankinnoissa ja niiden toteuttamisessa pyrittävä tarkoituksenmukaiseen yhteistyöhön.

1.4 Laatuvaatimukset

1.4.1. Yleiset laatuvaatimukset

Hankintayksiköllä on oikeus päättää hankittavan tavaran, palvelun tai rakennustyön laadusta. Laadun määrittäminen tapahtuu kunkin toiminta-alueen/yksikön erityistarpeiden pohjalta.

Hankinnoissa on otettava huomioon mahdollisuuksien mukaan kestävä kehitys, tuotteiden ja niiden pakkausmateriaalien ympäristövaikutukset ja -kuormitukset sekä kierrätysmahdollisuudet tavaran tai rakennusmateriaalin elinkaaren aikana.

Myös pienten yritysten osallistumismahdollisuudet kilpailuun tulee pitää mahdollisimman hyvinä. Tässä voi auttaa esimerkiksi hankinnan suunnitelmallinen jakaminen osiin, jota edellyttää myös hankintalain 75 §. Toisaalta hankintalaki myös kyllä kieltää hankinnan pilkkomisen eriin keinotekoisesti (HL 31 §). Tämä tarkoittaa, että määräyksiä ei saa kiertää pilkkomalla hankinta keinotekoisesti kynnysarvot alittavaksi.

Hankinnat ajoitetaan tapahtuvaksi edullisimpaan markkina-ajankohtaan.

Tavarahankinnat on pyrittävä kohdistamaan yleisesti saatavilla oleviin malleihin ja laatuihin. Hankinnoissa on vältettävä tarpeettomia rinnakkaistuotteita.

Hankinnoissa on huolehdittava siitä, ettei laatuvaatimuksia aseteta korkeammiksi, kuin mitä kulloinkin on tarpeellista. Hankintasuunnitelmiin ja -ohjelmiin sekä tarjouspyyntöasiakirjoihin on ehdottomasti sisällytettävä kaikki hankinnan toteuttamisen kannalta tarpeelliset laatu koskevat tiedot, jotta kilpailuun osallistuvat voivat saada oikean käsityksen tilaajan tarpeista ja hankkeen yksityiskohdista. Se on edellytys myös sille, että laadun pisteytys onnistuu.

Tarjouspyynnössä esitetään laatu koskevat oleelliset vaatimukset. Nämä voivat koskea esimerkiksi:

- toimittajan toiminnallisia valmiuksia, ellei niitä ole voitu ottaa riittävästi huomioon jo yrityksen kelpoisuutta arvioitaessa. Hankintamenettelyprosessissa on selkeämpi tilanne, mikäli yrityksen puuttuva toimintakyky ja kelpoisuus otetaan poissulkuperusteeksi ennen laatuarviointia. Aina se ei kuitenkaan ole mahdollista.
- tavaraan, palveluun tai rakennustyöhön kohdistuvia ominaisuuksia
- sovellettavia standardeja
- teknisiä erityisvaatimuksia
- koulutusta, kokemusta
- ympäristövaikutuksia
- yhteiskuntavaikutuksia
- energian säästöä
- huoltoa
- kestäväää kehitystä.

Keskeistä on, että kriteerit ovat mietittyjä, yksiselitteisiä ja konkreetioitavissa. Laatuvaatimusten tarkka miettiminen helpottaa huomattavasti saatavien tarjousten analysointia.

1.4.2. Tekniset eritelvät

Jos tarjouspyyntöasiakirjat sisältävät tavaran ominaisuuksia koskevia vaatimuksia, kuten teknisiä eritelmiä, niitä ei saa laatia siten, että ainoastaan tietyn valmistajan tuote voi tulla kysymykseen. Yritysten tasavertaisen ja syrjimättömän kohtelun mahdollistamiseksi tiettyyn tavaramerkkiin viittaaminen on poikkeuksellisesti sallittua ainoastaan, jos mainintaan liitetään ilmaisu ”tai vastaava”. Tällainen menettely saattaa olla välttämätöntä esimerkiksi silloin, kun hankitaan tuotteita tai palveluja, jotka pitää saada yhteensopiviksi jo olemassa oleviin laitteisiin tai toimintakonsepteihin. Kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa viittaaminen tietyn valmistajan tuotteisiin edellyttää erityisperusteita.

1.5 Laadunvarmistus ja –valvonta

Tavaran, palvelun tai rakennustyön laatu määritellään lähtökohtaisesti tarjouspyynnössä ja sen teknisissä liitteissä. Tilaaja voi tämän lisäksi poikkeuksellisesti edellyttää, että tavaran tai palvelun toimittaja noudattaa tuotteiden valmistuksessa tai palvelusten toimittamisessa yleisesti hyväksyttyä laatu- tai muuta järjestelmää.

Tilaaja voi laatu järjestelmän sijasta edellyttää toimittajalta muuta laadunvarmistusta.

Laadunvarmistuksen kohdalla voidaan viitata eri toimialoja koskevien yleisten sopimusehtojen laadunvarmistusta koskeviin määräyksiin, elleivät ne tule muutoinkin sovellettaviksi asianomaisessa hankinnassa.

Luvatun laadun toteuttamista itse hankinnassa on hyvä valvoa. Mahdollista on liittää tarjouspyyntöön esimerkiksi ehto kannustusrahasta. Myös varsinaiseen hankintasopimukseen voidaan sisällyttää lausumia, joilla *tarjouskilpailun aikana annettuja laatulupauksia voidaan konkreettisesti valvoa.*

1.6 Saatavuus ja varastointi

Jos tavaraa on jatkuvasti kohtuuhintaan saatavissa, tarpeetonta varastointia on vältettävä. Hankintayksikön oma käyttövarasto on muutoinkin mitoitettava niin, että se on kustannusten ja toiminnan kannalta optimaalinen. Hankinnasta ja varastoinnista poikkeusoloja varten (velvoitevarastointi) on säädetty erikseen.

2 Hankintamenettelyt

2.1 Raja-arvot

Hankintalaki sisältää hankintadirektiivien mukaisten kynnysarvojen lisäksi kansalliset kynnysarvot. Tämän seurauksena julkiset hankinnat jakautuvat kolmeen eri ryhmään niiden taloudellisen arvon perusteella seuraavasti:

- a) kansalliset kynnysarvot alittavat hankinnat
- b) kansalliset kynnysarvot ylittävät hankinnat
- c) EU-kynnysarvot ylittävät hankinnat

Hankintamenettelyille asetettavat vaatimukset poikkeavat toisistaan hankinnan **taloudellisen arvon** perusteella.

Näissä hankintaohjeissa mainitut kynnysarvot ovat hankintalain voimaantulohetken euromääräisiä arvoja. Niitä voidaan tarkistaa ja muuttaa. Kaupungin hankintatyöryhmä tiedottaa kauppa- ja teollisuusministeriön myöhemmin ilmoittamista uusista kynnysarvoista hankintatoimen intranet-sivustolla.

Kansallinen kynnysarvo ilman arvonlisäveroa:

Tavara- ja palveluhankinnoille, käyttöoikeussopimuksille ja suunnittelukilpailuille 60.000 euroa.

Rakennusurakoille 150.000 euroa.

Terveydenhoito- ja sosiaalipalveluille 400.000 euroa.

Muille erityisille palveluille 300.000 euroa.

Käyttöoikeussopimuksille 500.000 euroa.

On huomattava, että tämän ohjeen soveltamisalaa ovat erityisesti kansalliset kynnsarvot alittavat, eli yllä mainittuja rajoja pienemmät hankinnat, koska niitä hankintalaki ei suoraan sääntele. Rajanveto pienhankinnan ja kevyemmän menettelyn mahdollistavan vähäisen hankinnan välillä on tehty tarkemmin kaupungin pienhankintaohjeessa.

2.2 Hankintamuodot kansalliset kynnsarvot alittavissa hankinnoissa

Luku 2.2 täydentää kaupungin pienhankintaohjetta

Taustana hankintaohjeen käytölle on hyvä huomata, että kansalliset kynnsarvot alittaviin hankintoihin **ei sovelleta hankintalakia** ja tällaisissa hankinnoissa hankintamenettelyjen valinta on vapaampaa ja hankintayksiköiden harkinnassa. Tähän ryhmään kuuluvissa hankinnoissa on kuitenkin perusteltua noudattaa pääsääntöisesti vastaavia hankintamenettelyjä kuin arvoltaan suuremmissa hankinnoissa.

Näiltä osin hankinnan tekijän on hyvä tutustua myös pienhankintaohjeeseen.

Avoim menettely

Avoimessa menettelyssä hankinnasta ilmoitetaan julkisesti hankintayksikön parhaaksi katsomalla tavalla. Ilmoituksen perusteella kaikilla halukkailla toimittajilla on mahdollisuus pyytää tarjouspyyntöasiakirjat ja tehdä tarjous. Hankintapäätös tehdään saatujen hyväksyttävien tarjousten perusteella.

Avointa menettelyä käytetään erityisesti silloin, kun hankitaan **selkeästi määriteltäviä** tuotteita tai palveluita. Lisäksi yleensä edellytetään, että kysymyksessä on hankinta, joka on ratkaistavissa yksin hinnan perusteella.

Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä tarjouksia pyydetään etukäteen määrättyltä joukolta toimittajia, jotka tarjousta pyydetessä arvioidaan luotettaviksi ja toimituskykyisiksi suorittamaan aiottu hankinta tai muu tehtävä. Mahdollisimman tasapuolisen kilpailutilanteen luomiseksi tarjouspyyntö **lähetetään riittävän monelle** yritykselle.

Rajoitettua menettelyä käytetään erityisesti silloin, kun huomiota on kiinnitettävä ehdokkaiden soveltuvuuteen ja kun toimittajan valinta suoritetaan tarjousten kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteella.

Hankintapäätös tehdään saatujen hyväksyttävien tarjousten perusteella.

Tarjoajien kanssa voidaan avoimessa ja rajoitetussa hankintamenettelyssä kansalliset kynnysarvot alittavissa hankinnoissa tarvittaessa käydä neuvotteluja, joiden tarkoituksena on vain selventää tai täsmentää tarjousten sisältöä taikka tilaajan vaatimuksia. Tarjoajien tasapuolinen kohtelu ei kuitenkaan saa vaarantua. Neuvottelun käyminen yksinomaan tarjoushinnan tarkistamiseksi (ns. tinkimiskierros) on kiellettyä. Tässä tarkoitettu neuvottelu on erotettava jäljempänä mainittavasta neuvottelumenettelystä.

Neuvottelumenettely

Kansalliset kynnysarvot alittavat hankinnat voidaan suorittaa myös neuvottelumenettelyin ilman erityistä syytä toisin kuin sääntönä kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa. Neuvottelumenettely voi tapahtua usealta eri toimittajalta saadun tarjouksen perusteella tai neuvotellen heidän kanssaan ilman tarjousmenettelyä.

Neuvottelumenettely ilman kilpailua eli suora hankinta on sallittua jäljempänä mainituin edellytyksin.

2.2.1. Hankinta ilman kilpailuttamista (suora hankinta)

Hankinta ilman kilpailua eli suora hankinta on mahdollista, jos hankinnan arvo on vähäinen tai kilpailuttaminen on muutoin epätarkoituksenmukaista. Hankinnan vähäisyys on arvioitava hankintayksikön hankintavolyymien ja hankintojen luonteen pohjalta. Suora hankinta on mahdollista esimerkiksi silloin, jos tarjouskilpailussa mahdollisesti saavutettavat paremmat hinta- tai muut ehdot eivät ilmeisesti ylitä kilpailun järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Suora hankinta on mahdollista myös silloin, kun tavaran tai palvelun laatu ja hintataso ovat tiedossa, tai kun hankittavaa tavaraa ei ole muualta saatavissa tai kysymyksessä on poikkeuksellisen kiireinen hankinta.

Suorassa hankinnassa hankintayksikkö suorittaa tilauksen ilman tarjouspyyntöä tai tekee hankintapäätöksen tarjouskilpailua järjestämättä vain yhdeltä toimittajalta pyydetyn tarjouksen perusteella.

Tavarahankintaa voidaan pitää lähtökohtaisesti vähäisenä, jos se on alle 5.000 €:n suuruinen, (eli enintään 4.999 euroa).

Palveluhankinnoissa kilpailuttamisen tarve on arvioitava tapauskohtaisesti. Yksittäisissä sosiaali-, terveys- tai koulutuspalveluiden hankinnoissa hankinta voidaan suorittaa tarvittaessa ilman kilpailua. Alle 10.000 euron palveluhankinnoissa tulee pääsääntöisesti noudattaa kaupungin pienhankintaohjetta. Toimialalla voidaan myös päättää, että kilpailuttaminen ei tapauskohtaisesti ole tarpeen.

Rakentamishankkeissa kilpailuttamistarve on arvioitava tapauskohtaisesti kiinnittäen huomiota hankkeen luonteeseen, suunnittelutarpeeseen, toimintaympäristöön jne. Keskeistä on tällöin myös se, onko kysymys

uudisrakentamisesta vai korjausrakentamisesta. Suora hankinta on useimmiten soveltuvin vaihtoehto korjausrakentamisessa.

Suora hankinta on erotettava tilauksista, joita hankintayksiköt tai niiden alaiset organisaatioon kuuluvat toimivaltaiset viranhaltijat ja työntekijät tekevät kilpailutettujen puitesopimusten ja -järjestelyjen puitteissa. Tilaukset ovat tällöin jo kilpailutettujen sopimusten täytäntöön panemista eivätkä itsenäisiä muutoksenhakukelpoisia päätöksiä.

Tarjouskilpailua ei tarvitse järjestää **yhteishankinnassa**, kun hankinta tehdään sellaiselta hankintalain 20 §:n tarkoittamalta yhteishankintayksiköltä, joka on noudattanut hankintalain säännöksiä hankinnan tekemisestä eli kilpailuttanut hankinnat.

2.3 Hankintamuodot kansalliset kynnyсарvot ylittävissä, mutta EU-kynnyсарvot alittavissa hankinnoissa

Kansalliset kynnyсарvot ylittävissä, mutta EU-kynnyсарvot alittavissa hankinnoissa **noudatetaan hankintalakia**. Hankintamenettely näihin ryhmiin kuuluvissa hankinnoissa on osittain kevennetty verrattuna EU-kynnyсарvot ylittäviin hankintoihin.

Ryhmään kuuluvat myös hankintadirektiivien ja hankintalain liitteen E ja lain 12 luvussa käsitellyt hankinnat.

Tällaisia palveluita ovat mm. terveydenhoito ja sosiaalipalvelut sekä muut erityiset palvelut, kuten hotelli- ja ravintolapalvelut, turvallisuuspalvelut, avustavat kuljetuspalvelut ja ateriapalvelut. Näille palveluille on tunnusomaista, että niitä voivat käytännössä suorittaa vain paikalliset tai kansalliset palvelun tuottajat.

Tähän ryhmään kuuluvissa hankinnoissa hankinta suoritetaan pääsääntöisesti tarjouskilpailuna avointa tai rajoitettua menettelyä käyttäen. Neuvottelumenettelyä, kilpailullista neuvottelumenettelyä, puitejärjestelyä ja suorahankintaa ilman tarjouskilpailua käytetään ainoastaan hankintalaista ilmenevin erityisin perustein.

Hankinnat kilpailuttaen

2.3.1. Markkinakartoitus

Uudessa hankintalaissa on mahdollisuus ennen tarjouskilpailun aloittamista kartoittaa toimittajaehdokkaita ja selvittää markkinatilannetta etukäteen. Tiedon hankkiminen on vapaamuotoista. Mahdollista on esimerkiksi kutsua tarjoajia esittelemään tuotteitaan hankintayksikköön ja tehdä selvityksiä.

Markkinakartoitusta voidaan käyttää myös kilpailutuksen suunnitteluun. Tällöin on mahdollista pyytää Hilmassa alustavia ja sitomattomia arvioita esimerkiksi työmäärästä, rajauksesta ja kustannuksista. On huolehdittava, ettei pyyntö ole sekoitettavissa tarjouspyyntöön. Markkinakartoitukseen osallistuneet tarjoajat eivät saa saada varsinaisessa kilpailutuksessa kuitenkaan etusijaa, vaan kilpailutuksen on oltava avoin.

2.3.2. Avoin menettely

Avoimessa menettelyssä kaikki halukkaat voivat tehdä tarjouksen. Tarjouskilpailusta julkaistaan ilmoitus kansallisessa julkisten hankintojen ilmoituskanavassa (HILMA = www.hankintailmoitukset.fi) siten kuin siitä on erikseen säädetty.

Avointa menettelyä käytetään erityisesti silloin, kun hankitaan **selkeästi määriteltäviä** tuotteita tai palveluita. Lisäksi yleensä edellytetään, että kysymyksessä on hankinta, joka on ratkaistavissa yksin hinnan perusteella. Käytettäessä valintaperusteena tarjousten kokonaistaloudellista edullisuutta, arviointikriteereitä on syytä olla vain kohtuullinen määrä, jotta avoimessa menettelyssä mahdollisesti saatavien tarjousten runsas määrä on hallittavissa tarjousten vertailuvaiheessa.

Tarjousten tekemiseksi on varattava riittävä aika ottaen huomioon hankinnan laatu, luonne ja laajuus. Hankintapäätös tehdään saatujen tarjousten perusteella tarjouspyynnössä mainituin valintaperustein ja arviointikriteerein.

Hankintalaissa mainittu tarjoajien teknisiä, taloudellisia ja muita edellytyksiä (kelpoisuus) koskeva arviointi tapahtuu vasta tarjousten jättämisen jälkeen.

2.3.3. Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä tarjouksia pyydetään etukäteen määrätyltä joukolta toimittajia, jotka tarjousta pyydetessä arvioidaan luotettaviksi ja toimituskykyisiksi suorittamaan aiottu hankinta.

Toimittajien löytämiseksi rajoitetusta tarjouskilpailusta julkaistaan ilmoitus kansallisessa julkisten hankintojen ilmoituskanavassa (HILMA = www.hankintailmoitukset.fi) siten kuin siitä on erikseen säädetty. Hankinnasta kiinnostuneiden yritysten tulee ilmoittautua eli jättää osallistumishakemuksensa hankintayksikölle asetettuun määräaikaan mennessä. Osallistumishakemusten jättämistä varten on varattava riittävä aika, joka määräytyy hankinnan luonteen ja laajuuden mukaan.

Hankintayksikkö voi rajoitetun menettelyn yhteydessä ennalta rajata niiden ehdokkaiden lukumäärän, joille tarjouspyyntö lähetetään. Lukumäärä tai sitä

koskeva vaihteluväli on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajia on kutsuttava hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä, vähintään viisi ehdokasta, todellisen kilpailun varmistamiseksi.

Vastaavasti hankintayksikkö voi määritellä ehdokkailta vaaditut ominaisuudet noudattaen hankintalaista ilmeneviä perusteita.

Tarjouskilpailuun hyväksyttävät toimittajat on valittava niiden osallistumishakemuksen lähettäneiden ehdokkaiden joukosta, jotka täyttävät hankintalain edellyttämät ja hankintayksikön asettamat vaatimukset. Nämä on suhteutettava hankinnan laatuun ja kokoon nähden.

Tarjouspyyntöasiakirjat lähetetään hankintayksikön valitsemissa ehdokkaille samanaikaisesti. Tarjouspyyntöjä ei saa tällöin toimittaa muille, koska ehdokkaat on jo valittu osallistumishakemusten kautta.

Tarjousten tekemiseksi varattavan ajan tulee olla riittävä ottaen huomioon hankittavan tavaran, palvelun tai urakan luonne ja laajuus.

Hankintapäätös tehdään saatujen **hyväksyttävien** tarjousten perusteella tarjouspyynnössä mainituin edellytyksin ja perustein.

Eriyisin perustein tarjoajien kanssa voidaan avoimessa ja rajoitetussa hankintamenettelyssä käydä **hankintaneuvotteluja**, joiden tarkoituksena on selventää tai täsmentää tarjouksen sisältöä taikka tilaajan vaatimuksia. Tarjoajien tasapuolinen kohtelu ei kuitenkaan saa vaarantua. Neuvottelut tulee käydä kaikkien tarjousten tekijöiden kanssa, ellei poikkeavaan menettelyyn ole saatujen tarjousten perusteella erityistä syytä. Hankintaneuvottelut eivät saa muodostua ns. tinkimiskierroksiksi. Hankintaneuvottelut on erotettava erityisestä kilpailuttamisesta koskevasta jäljempänä käsiteltävästä neuvottelumenettelystä.

2.3.4. Neuvottelumenettely

Poikkeuksellisesti hankinta voidaan suorittaa hankintalaista ilmenevällä **neuvottelumenettelyllä**. Neuvottelumenettely poikkeaa avoimesta ja rajoitetusta menettelystä siinä, että toimittajaa valittaessa sallitaan siirryttäväksi neuvottelumenettelyyn tai neuvottelumenettelyä käytetään itsenäisenä etukäteen ilmoitettuna valintamenettelynä. Sen sijaan sattumanvaraiset, kesken hankintamenettelyjen käydyt neuvottelut ovat pääsääntöisesti kiellettyjä, koska neuvottelut saattavat johtaa esimerkiksi kiellettyihin tinkimiskierroksiin.

Neuvottelumenettelyyn voidaan siirtyä hankintalain 100, 109 ja 34 §:ssä säädetyin edellytyksin esimerkiksi silloin, kun yhtäkään saatua tarjousta ei voida hyväksyä sellaisenaan tai kun muuten on ilmeistä, ettei ilman neuvotteluja päästä tyydyttävään tulokseen. Vastaavasti neuvottelumenettelyyn voidaan siirtyä, jos saadut tarjoukset **ylittävät** olennaisesti talousarviossa kyseiseen

hankintaan varatut määrärahat ja hankinta aiotaan kuitenkin toteuttaa supistetussa tai muuten muutetussa muodossa. Neuvottelumenettely ei oikeuta poikkeamaan tarjolla olevien kilpailumahdollisuuksien käytöstä eikä saatujen tarjousten tasapuolisesta käsittelystä. Päätös neuvottelumenettelyyn siirtymisen tarpeellisuudesta on kilpailussa mukana oleville ilmoitettava ja lopullisessa päätöksessä perusteltava.

Neuvottelumenettely itsenäisenä hankintamuotona, josta julkaistaan ilmoitus, on hankintalain 34 §:n 2 momentin mukaan mahdollista.

Uusi neuvottelumenettelyyn oikeuttava peruste on **innovaatiokumppanuus**. Menettelyssä hankintayksikkö määrittelee aluksi tarpeet, jotka se tuo esille hankintailmoituksessa. Jatkossa neuvottelut käynnistetään 38 § 3 ja 4 momentin perusteella valittujen tarjoajien kanssa. Innovaatiokumppanuudella on merkitystä myös vesi- ja energiahuoltoon, liikenteeseen ja postipalveluihin kohdistuvissa hankinnoissa.

Neuvottelumenettelyssä ei ehdottomasti edellytetä yksityiskohtaista tarjousta, jos asianomaisen hankinnan kohdalla sellaisen esittäminen on käytännössä suhteellisen vaikeata. Hankittavan tuotteen, palvelun tai urakan sisältö ja sopimuksen reunaehdot tarkentuvat tällöin neuvottelujen yhteydessä.

Tyypillisenä esimerkkinä neuvottelumenettelyn käyttämismahdollisuudesta mainittakoon **osaamispalveluihin** liittyvät palveluhankinnat, kuten konsulttien valinnat ja tietoliikenteen edellyttämät hankinnat. Vastaavasti neuvottelumenettely on mahdollista muissakin palveluhankinnoissa, mikäli tehtävän määrittelyä tai tarvittavien laitteiden laatua ja ominaisuuksia ei voida etukäteen riittävän tarkasti määrittellä tai tällainen määrittely on epätarkoituksenmukaista.

Edellä mainittujen tilanteiden ohella neuvottelumenettely on aina mahdollista **erityisaloja** (vesi, energia, postipalvelut ja liikenne) koskevilla hankinnoilla, joissa se on vaihtoehtoinen hankintamenettely avoimen ja rajoitetun menettelyn kanssa.

2.3.5. Kilpailullinen neuvottelumenettely

Kilpailullinen neuvottelumenettely on perinteisen neuvottelumenettelyn jalostuneempi muoto käytettäväksi monimutkaisissa hankinnoissa. Käytännössä kilpailullinen neuvottelumenettely tulee sovellettavaksi EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa vain poikkeuksellisesti.

Kilpailullisen neuvottelumenettelyn soveltamisen edellytyksistä on säädetty hankintalaissa ja menettelyä on käsitelty tarkemmin jäljempänä EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen kohdalla.

2.3.6. Puitesopimukset ja puitejärjestelyt

Puitejärjestelynä hankintalaissa tunnettu hankintamenettely vastaa pääsääntöisesti perinteistä puitesopimusten kilpailuttamista. Puitejärjestelyjen mukaiset sopimukset ovat eräänlaisia raamisopimuksia, joiden kaikki ehdot, kuten suoritemäärät, eivät ole selvillä hankintakilpailun aikana. Puitejärjestelyä käytettäessä sopimuskauden aikana voidaan tarkistaa esimerkiksi palveluiden tai tuotteiden hintaa kilpailuttamalla puitejärjestelyssä mukana olevat toimittajat. Puitejärjestelyn kesto saa olla enintään neljä vuotta.

Puitejärjestelyn käytön edellytykset selviävät hankintalaista (42-43 § sekä 100 § ja 109 §) Puitejärjestelymenettelyä on käsitelty tarkemmin jäljempänä EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen kohdalla.

2.3.7. Hankinnat ilman kilpailuttamista (suora hankinta)

Suorassa hankinnassa hankintayksikkö suorittaa tilauksen ilman tarjouspyyntöä tai tekee hankintapäätöksen tarjouskilpailua järjestämättä vain yhdeltä tai usealta toimittajalta pyydetyn tarjouksen perusteella.

Suoraa hankintaa saa hankintalain 40 §:n mukaan käyttää julkaisematta hankintailmoitusta, jos

1. avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan ehdokkuushakemuksia (osallistumishakemuksia) tai tarjouksia taikka sopivia tarjouksia edellyttäen, että alkuperäisiä sopimusehtoja ei olennaisesti muuteta,
2. teknisistä tai taiteellisista taikka yksinoikeuden suojaamiseen liittyvistä syistä ainoastaan tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan; lisäedellytyksenä on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta,
3. hankinnan tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen,
4. sopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä, eikä säädettyjä määräaikoja voida noudattaa hankintayksiköstä riippumattomasta, ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi,
5. hankittava tavara valmistetaan vain tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten eikä kyseessä ole massatuotanto tavarantoimittajan valmistamisen taloudellisen kannattavuuden varmistamiseksi tai tutkimus- ja kehityskustannusten kattamiseksi,
6. hankinta koskee perushyödykemarkkinoilla noteerattuja ja sieltä hankittavia tavaroita (raaka-ainepörssi),
7. tavarat hankitaan erityisen edullisesti liiketoimintansa lopettavalta toimittajalta, pesähoitajalta tai selvittäjältä maksukyvyttömyysmenettelyn, akordin tai vastaavan menettelyn seurauksena,

8. kyseessä on palveluhankinta, joka tehdään suunnittelukilpailun perusteella ja joka on suunnittelukilpailun sääntöjen mukaan tehtävä kilpailun voittajan kanssa, tai jos voittajia on useita, näistä jonkun kanssa; tällöin kaikki voittajat on kutsuttava osallistumaan neuvotteluihin

Lisäksi suoramankinta on mahdollinen 41 §:n tarkoittamassa **lisätilauksessa**.

Suoramankinta on erotettava **tilauksista**, joita hankintayksiköt tai niiden alaiset organisaatioon kuuluvat toimivaltaiset viranhaltijat ja työntekijät tekevät kilpailutettujen puitesopimusten ja -järjestelyjen puitteissa. Tilaukset ovat tällöin jo kilpailutettujen sopimusten täytäntöön panemista eivätkä itsenäisiä muutoksenhakukelpoisia päätöksiä.

Tarjouskilpailua ei tarvitse järjestää **yhteishankinnassa**, kun hankinta tehdään sellaiselta hankintalain 20 §:n tarkoittamalta yhteishankintayksiköltä, joka on noudattanut hankintalain säännöksiä hankinnan tekemisestä eli jo kilpailuttanut hankinnan.

Päätös suoran hankinnan käyttämisestä on perusteltava, koska tällöin poiketaan hankintalain edellyttämästä kilpailuttamisvelvollisuudesta.

2.4 Hankintamuodot EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa

Hankintalain tarkoittamissa kynnysarvojen ylittävissä hankinnoissa sovelletaan laissa määrättyjä menettelytapoja ja toiminta-aikoja.

EU-kynnysarvot perustuvat Euroopan parlamentin ja neuvoston hyväksymien hankintadirektiivien pohjalta komission antamaan asetukseen. EU-kynnysarvot vahvistetaan kahden vuoden välein ja ne ovat 1.1.2017 alkaen kunnallishallintoa koskevilla

- tavara- ja palveluhankinnoissa sekä suunnittelukilpailuissa 207 000 euroa ja
- rakennusurakoissa 5 186 000 euroa

Hankinta aloitetaan ilmoittamalla siitä julkisten hankintojen sähköisessä ilmoitusportaalissa (www.hankintailmoitukset.fi). Ilmoituksina tunnetaan ennakoilmoitus, hankintailmoitus ja jälki-ilmoitus, joilla on nimensä mukainen tarkoitus. Eri ilmoituksia käsitellään tarkemmin tämän ohjeen kohdassa 3, ”Hankinnoista ilmoittaminen”. Hankintailmoituksessa todetaan hankintaa koskevaa keskeiset asiat, kuten tiedot hankintayksiköstä, hankittavasta tuotteesta, valintaperusteesta, hankinnan ajankohdasta ja hankintamenettelystä. Viimeksi mainitun kohdalla ilmoitetaan aiotaanko käyttää avointa, rajoitettua, neuvottelumenettelyä, kilpailullista neuvottelumenettelyä, puitejärjestelyä tai muuta sallittua hankintamenettelyä.

2.4.1. Avoin menettely

Avoimessa menettelyssä kaikki halukkaat voivat tehdä tarjouksen. Hankinnasta on ilmoitettava julkisten hankintojen sähköisessä ilmoitusportaalissa.

Avoimessa menettelyssä **tarjousajan** on oltava vähintään 35 päivää siitä päivästä, jona hankintailmoitus on lähetetty julkaistavaksi. Määräaikaa voidaan lyhentää viidellä päivällä, jos hankintayksikkö hyväksyy tarjousten jättämisen sähköisessä muodossa hankintalain 62 § 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. On huomattava, että kysymyksessä on minimiaika. Toisinaan vaaditaan pidempää tarjousaikaa.

Nopeutetussa menettelyssä vähimmäisaika on 15 päivää. Hankintayksikön on kuitenkin asianmukaisesti perusteltava poikkeuksellinen kiire.

Avointa menettelyä käytetään erityisesti silloin, kun hankitaan **selkeästi määriteltäviä** tuotteita tai palveluita. Lisäksi yleensä edellytetään, että kysymyksessä on hankinta, joka on ratkaistavissa yksin hinnan perustella ja joissa potentiaalisten tarjoajien määrä on suuri.

Hankintalaissa mainittu tarjoajien teknisiä, taloudellisia ja muita edellytyksiä koskeva arviointi tapahtuu vasta tarjousten jättämisen jälkeen.

2.4.2. Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikön on tehtävä **hankintailmoitus** julkisten hankintojen sähköisessä ilmoitusportaalissa, josta yritykset saavat tiedon tulevasta hankinnasta. Hankinnasta kiinnostuneiden yritysten tulee ilmoittautua eli jättää ns. osallistumishakemus. Hankintayksikön tulee valita ilmoittautuneiden joukosta ne yritykset, jotka täyttävät hankintayksikön hankintalain mukaisesti asettamat vaatimukset.

Osallistumishakemusten jättämistä varten on varattava vähintään **30 päivää**. On huomattava, että kysymyksessä on minimiaika.

Hankintalain 57 §:n tarkoittaman erityisen kiireen vallitessa osallistumishakemukselle varattava aika voi olla vähimmillään **10 päivää**.

Hankintayksikkö voi rajoitetun menettelyn yhteydessä ennalta rajata niiden ehdokkaiden lukumäärän, joille tarjouspyyntö lähetetään. Lukumäärä tai sitä koskeva vaihteluväli on ilmoitettava hankintailmoituksessa.

Vastaavasti hankintayksikkö voi määritellä ehdokkailta vaaditut ominaisuudet noudattaen hankintalaista ilmeneviä perusteita.

Tarjoajia on kutsuttava hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä, vähintään **viisi** ehdokasta, todellisen kilpailun varmistamiseksi.

Rajoitettua menettelyä käytettäessä tarjousajan on oltava vähintään **30** päivää laskettuna päivästä, jona tarjoajia on kutsuttu jättämään tarjoukset. Määräaikaa voidaan lyhentää viidellä päivällä, jos hankintayksikkö hyväksyy tarjousten jättämisen sähköisessä muodossa hankintalain 62 § 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

2.4.3. Neuvottelumenettely

Poikkeuksellisesti hankinta voidaan suorittaa hankintalaista ilmenevällä **neuvottelumenettelyllä**. Neuvottelumenettely poikkeaa avoimesta ja rajoitetusta menettelystä siinä, että toimittajaa valittaessa sallitaan siirtyminen neuvottelumenettelyyn tai neuvottelumenettelyä käytetään itsenäisenä etukäteen ilmoitettuna valintamenettelynä. Sen sijaan sattumanvaraiset kesken hankintamenettelyjen käydyt neuvottelut ovat pääsääntöisesti kiellettyjä, koska neuvottelut saattavat johtaa esimerkiksi kiellettyihin tinkimiskierroksiin.

a) Neuvottelumenettelyyn siirtyminen

Neuvottelumenettelyyn voidaan siirtyä hankintalain 34 §:ssä säädetyin edellytyksin esimerkiksi silloin kun avoimella tai rajoitetulla menettelyllä ei saada sisällöllisesti hyväksyttäviä tarjouksia tai kun muuten on ilmeistä, ettei ilman neuvotteluja päästä tyydyttävään tulokseen. Vastaavasti neuvottelumenettelyyn voidaan siirtyä, jos saadut tarjoukset ylittävät olennaisesti kyseiseen hankintaan talousarviossa varatut määrärahat ja hankinta aiotaan kuitenkin toteuttaa supistetussa tai muuten muutetussa muodossa. Neuvottelumenettely ei oikeuta muutoin poikkeamaan aidosta kilpailutuksesta ja alun perin asetetuista hankinnan sisällöllisistä tai sopimusoikeudellisista reunaehdoista eikä saatujen tarjousten tasapuolisesta käsittelystä. Päätös neuvottelumenettelyyn siirtymisen tarpeellisuudesta on kilpailussa mukana oleville ilmoitettava ja viimeistään lopullisessa päätöksessä perusteltava.

b) Neuvottelumenettely itsenäisenä hankintamuotona

Neuvottelumenettely itsenäisenä hankintamuotona, josta julkaistaan ilmoitus, on hankintalain 34 §:n mukaan mahdollista **erityisin perustein**.

Teknisiä peruspalveluja (vesi, energia, postipalvelut ja liikenne) koskevan erityisalojen hankintalain mukaan neuvottelumenettely on aina vaihtoehtoinen hankintamenettely avoimen ja rajoitetun menettelyn ohella.

2.4.4. Kilpailullinen neuvottelumenettely

Kilpailullinen neuvottelumenettely on perinteistä neuvottelumenettelyä kehittyneempi neuvottelumuoto käytettäväksi monimutkaisissa hankinnoissa. Sen soveltamisen edellytyksistä on säädetty hankintalain 36 ja 37 §:ssä.

Hankittavaa tavaraa, palvelua tai rakennustyötä ei voida aina määritellä niin tarkoin, että tarjouksen tekijät voisivat antaa hankintayksikölle yksityiskohtaisen tarjouksen. Tällaisissa tilanteissa hankintakilpailu voidaan toteuttaa lain tarkoittamalla kilpailullisella neuvottelumenettelyllä. Kilpailuttamisen perustana on yleensä hankintayksikön laatima hankinnan tavoitteita ja sisältöä koskeva hankekuvaus, jonka pohjalta kilpailullinen neuvottelumenettely käydään.

Neuvottelut tapahtuvat tässä menettelyssä hankintailmoituksessa ja tarjouspyynnössä (hankekuvauksessa) mainitulla tavalla vaiheittain. Vaiheittaisuus voidaan toteuttaa hankintayksikön päättämällä tavalla hankinnan luonteen ja sisällön mukaisesti. Vaiheittaisuudesta on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa.

Hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottellee menettelyyn hyväksytyjen ehdokkaiden kanssa kartoittaakseen ja määrittääkseen keinot, joilla sen tarpeet voidaan parhaiten täyttää.

Neuvottelujen jälkeen hankintayksikön hyväksymän perusratkaisun pohjalta sitä täsmentäen pyydetään uudet lopulliset tarjoukset kuitenkin niin, että kunnioitetaan hankekuvauksessa esitettyjä perusvaatimuksia. Olennaista on, että kilpailuun osallistuvat toimittajat ovat alun perin tietoisia kilpailullisen neuvottelumenettelyn tavoitteista ja kilpailun kulusta. Näin erityisesti sen johdosta, että kyseinen menettely poikkeaa perinteisistä kilpailuttamismenettelyistä.

2.4.5. Innovaatiokumppanuus

Hankintalain 38-39 §:n mukaisen innovaatiokumppanuuden tavoitteena on innovatiivisen tavarahan, palvelun tai rakennusurakan kehittäminen ja tämän tuloksena tuotettavien tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden hankkiminen, ellei tarvetta voida täyttää tavanomaisilla tarjolla olevilla vaihtoehtoilla. Kumppanuuteen liittyy usein ajatus laajahkosta kumppanuudesta ja innovaation kehittämisestä koko sen elinkaaren ajan. Tästä johtuen mm. kumppanuuden aiottu vaiheet tulisi kuvata hankinta-asiakirjoissa.

Innovaatiokumppanuudessa hankintayksikkö julkaisee vähimmäisvaatimukset ilmaisevan hankintailmoituksen, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua.

Hankintayksikkö valitsee tarjoajat osallistumishakemuksen perusteella. Ehdokkaita tulee olla vähintään kolme. Neuvoteltuaan tarjoajien kanssa hankintayksikkö valitsee kokonaistaloudellisen edullisuuden, joka saa perustua parhaaseen hinta-laatusuhteeseen.

Määräaika EU-hankinnoissa on osallistumishakemuksille vähintään 30 päivää hankintailmoituksen julkaistavaksi lähettämisestä sekä alustaville tarjouksille vähintään 30 päivää tarjoustenyntöpäivästä. Tarjousaikaa voidaan lyhentää viidellä päivällä sähköiset tarjoukset hyväksyttäessä.

2.4.6. Puitejärjestely

Puitejärjestelynä hankintalaissa tunnettu hankintamenettely vastaa pääsääntöisesti perinteistä puitesopimusten kilpailuttamista. Puitejärjestelyjen mukaiset sopimukset ovat eräänlaisia kehys sopimuksia, joiden kaikki ehdot, kuten suoritemäärät, eivät ole selvillä hankintakilpailun aikana. Puitejärjestelyä käytettäessä sopimuskauden aikana voidaan tarkistaa esimerkiksi palveluiden tai tuotteiden hintaa kilpailuttamalla puitejärjestelyssä mukana olevia yrityksiä. **Puitejärjestelyn kesto saa olla enintään neljä vuotta.**

Puitejärjestelyn käytön edellytyksistä on säädetty hankintalain 42-43 §:ssä.

2.4.7. Hankinta ilman kilpailuttamista (suora hankinta)

Suorahankinta on selostettu aiemmin (kappale 2.3.6). Suorahankinnassa hankintayksikkö suorittaa tilauksen ilman tarjouspyyntöä tai tekee hankintapäätöksen tarjouskilpailua järjestämättä.

Suorahankinta on sallittu vain **hankintalaista ilmenevin erityisin perustein**, joita on tulkittava suppeasti.

Päätös suoran hankinnan käyttämisestä on perusteltava, koska tällöin poiketaan hankintalain edellyttämästä kilpailuttamisvelvollisuudesta.

2.4.8. Hankintojen varaaminen työkeskuksille

Hankintalain 24 §:n mukaan hankintayksikkö voi rajoittaa tarjouskilpailuun osallistumisen työkeskuksille tai vastaaville yksiköille tai varata hankinnan toteuttamisen tapahtuvaksi työohjelmien yhteydessä, jos vähintään 30 % asianomaisista työntekijöistä on vammaisia tai muita heikommassa asemassa olevia henkilöitä. Hankintailmoituksessa on ilmoitettava sopimuksen olevan varattu tarkoitetuille työkeskuksille, toimittajille tai työohjelmien yhteydessä toteutettavaksi.

Hankinnoissa tulee mahdollisuuksien mukaan rajoittaa tarjouskilpailu koskemaan työkeskuksia tai vastaavia yksiköitä paikallisen työllisyyden tukemiseksi.

3 Hankinnoista ilmoittaminen kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa

3.1 Ilmoittamisvelvollisuudesta

Hankintalain tarkoittamista kynnysarvojen ylittävistä hankinnoista on ilmoitettava kansallisesti tai EU:n laajuisesti sen mukaan kuin hankintalaissa säädetään.

Kansallisen kynnysarvon alittavissa hankinnoissa, joihin hankintalakia ei sovelleta, ei tarvitse tehdä julkista hankintailmoitusta. Sellainen on kuitenkin mahdollista HILMA-kanavalla tai muilla yleisillä tiedonvälitystavoilla, kuten paikallis- tai maakuntalehdissä taikka hankintayksikön nettisivuilla.

Kansalliset kynnysarvot ylittävistä hankinnoista tulee ilmoittaa Edita OYJ:n ylläpitämällä sähköisellä julkisten hankintojen ilmoituskanavalla HILMA (www.hankintailmoitukset.fi). Kansallisissa hankinnoissa ilmoitukseksi riittää kohdassa 3.3 mainittu hankintailmoitus. Hankintailmoitukseen tulee sisällyttää kaikki hankinta-asetuksessa mainitut tiedot. Tämä onnistuu käytännössä käytettäessä HILMA-kanavaa (verkkosivua) ja vastattaessa kaikkiin hankintailmoituslomakkeessa esitettyihin kysymyksiin. Hankinnoista voidaan ilmoittaa myös muilla yleisillä tiedonvälitystavoilla, kuten edellä mainituissa pienissä hankinnoissa. Vapaamuotoisia ilmoituksia ei saa kuitenkaan julkaista ennen kuin vastaava ilmoitus on julkaistu HILMA-kanavalla.

EU-kynnysarvot ylittävästä hankinnasta on ilmoitettava EU-alueella, jotta todellisten sisämarkkinoiden tavoite täyttyisi. Tarkempaa menettelyä kuvataan hankintalain 60 §:ssä ja 61 §:ssä. Ilmoitukset laaditaan vahvistettuja vakiolomakkeita ja viitenimikkeitä (CPV) käyttäen sähköisellä ilmoituskanavalla (HILMA), www.hankintailmoitukset.fi. Ilmoitukset toimitetaan edelleen julkaistavaksi Euroopan unionin virallisen lehden täydennysosassa (S-sarja). Ilmoitukset julkaistaan HILMA-kanavalla vasta sen jälkeen, kun ne on toimitettu julkaistavaksi EU:n laajuisesti.

Ilmoitusaikoja ja niiden laskemistapaa on käsitelty edellä kohdassa 2.3 eri hankintamenettelyjen yhteydessä.

3.2 Ennakoilmoitus

Hankintayksikkö voi julkaista ennakoilmoituksen yhdestä tai useammasta seuraavien kuukausien aikana toteutettavasta hankinnasta, joiden ennakoitu arvo on vähintään EU-kynnysarvon suuruinen.

3.3 Hankintailmoitus

On hyvä huomata, että hankintailmoituksen tekeminen on jo tärkeä osa suunnittelua

Hankintayksikön, joka aikoo hankkia tavaraa, palveluja tai toteuttaa rakennushankkeen, on julkaistava hankintailmoitus, jossa hanke on yleisellä tasolla yksilöity. Hankintailmoituksella käynnistetään varsinainen tarjouskilpailu avoimessa menettelyssä ja osallistumishakemusten jättäminen rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja puitejärjestelyssä. Hankintaa koskevat yksityiskohdat ilmenevät tarjouspyyntöasiakirjoista.

Hankintailmoitusten tekemisestä säädetään valtioneuvoston asetuksella tarkat menettelyohjeet. Yksityiskohtaiset ohjeet ilmenevät myös sähköisen HILMA-kanavan käyttöä koskevissa ohjeissa (www.hankintailmoitukset.fi).

3.4 Jälki-ilmoitus

Hankintayksikön on lähetettävä EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa voittaneesta tarjouksesta jälki-ilmoitus lain edellyttämässä määräajassa. Jälki-ilmoituksen kautta EU:n kilpailuviranomaisilla on mahdollisuus seurata sisämarkkinoiden toimivuutta.

Jälki-ilmoitus ei saa sisältää tietoja, joiden julkaiseminen olisi yleisen edun vastaista tai saattaisi vaarantaa liiketietojen säilymistä luottamuksellisina.

3.5 Tarjoajan soveltuvuuden arviointi espd -lomakkeella

EU-kynnysarvon ylittävissä tavara- ja palveluhankinnoissa sekä rakennusurakoissa tulee uuden hankintalain mukaan käyttää yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa, eli espd -lomaketta. Lomakkeen käyttö ei ole pakollista kansallisissa hankinnoissa, sosiaali- ja terveyspalveluissa ja muissa erityisissä palveluhankinnoissa. Hankinta-asiakirjan valmistelu ja tarjouspyyntöön liittäminen kuuluvat hankintayksikön velvollisuuksiin. Lomakkeet löytyvät sähköisesti <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/espd>.

Asiakirja toimii alustavana näyttönä siitä, ettei ehdokasta tai hakijaa tai näiden alihankkijaa rasita pakollinen tai harkinnanvarainen poissulkuperuste.

4 Tarjouspyyntömenettely ja hankintakilpailu

4.1 Tarjousten pyytämisen yleiset periaatteet

Hankintakilpailun **onnistumisen perusedellytyksenä** on, että hankintayksikköä edustava tilaaja on selvittänyt itselleen tulevan hankinnan sisällön ja sen vaikutuksen hankintayksikön toimintoihin. Ennen hankintakilpailun käynnistämistä ja erityisesti ennen tarjouspyynnön lähettämistä on varmistettava, että kaikki hankinnan keskeiset osatekijät kuten rahoitus, hankintamenettely, sopimusehdot ja valintaperuste sekä arviointikriteerit on mietitty valmiiksi. Hankintakilpailun aikana hankkeen sisältöä ei voida enää muuttaa lukuun ottamatta kilpailullista neuvottelumenettelyä. Eri asia on, että kilpailutettava hankinta peruuntuu toistaiseksi tai kokonaan. Kysymys on tällöin hankinnan keskeyttämisestä.

Hankintamenettely voidaan keskeyttää vain todellisesta ja perustellusta syystä.

Tilaajalla on oikeus määrätä hankinnan sisältö määrän, laadun ja muiden tyypillisten tavarain, palvelun tai urakan laatua koskevien seikkojen osalta. Tehtävän sisällön määrittely tapahtuu asian luonteesta johtuen toisistaan poiketen eri toimialoilla. Yleensä selkeintä ja yksinkertaisinta se on tavarahankinnoissa ja monimutkaisinta palveluhankinnoissa ja urakoissa. Tehtävän määrittelyssä on pyrittävä hyödyntämään toimialakohtaisia vakiintuneita käytäntöjä.

Hankinnan sisällön kohdalla on erityisesti otettava huomioon kilpailuneutraalisuus ja tällöin varmistettava, että kilpailutettavaa tehtävää ei määritellä siten, että se suosii jotain markkinoilla toimivaa yritystä tai muuta toimijaa.

Tarjouspyyntö lähetetään **samanaikaisesti ja samansisältöisenä** kaikille ehdokkaille. Avoimessa menettelyssä tarjouspyyntöasiakirjat luovutetaan kuitenkin sitä mukaa kuin ehdokkaat pyytävät niitä hankintayksiköltä.

Tarjousaikana välttämättömiksi ilmenneet **lisäykset ja muutokset** tarjouspyyntöasiakirjoihin tai tarjousajan pidentäminen ilmoitetaan vastaavasti samanaikaisesti kaikille, joilta tarjous on pyydetty.

Tarjouspyyntöön sisällytettävät kaupalliset (juridis-taloudelliset) ja tekniset vaatimukset on laadittava niin selviksi, että tarjouksentekijät voivat niiden perusteella tehdä mahdollisimman yksiselitteisen tarjouksen ja että tarjoukset saadaan keskenään vertailukelpoisiksi. Kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa on lisäksi otettava huomioon hankintalain yksityiskohtaisemmat vaatimukset.

Valintaperuste (kokonaistaloudellinen edullisuus tai hinta), jota sovelletaan hankintapäätöstä tehtäessä, on mainittava hankintailmoituksessa tai

tarjouspyynnössä.

Hankintayksikön on kiinnitettävä huomiota siihen, että hankintailmoituksen ja sitä ajallisesti seuraavan tarjouspyynnön sisältö eivät muodostu ristiriitaisiksi. Tällaisessa tilanteessa asia tulkitaan siten, että hankintailmoituksen määräys menee tarjouspyynnön edelle. Tämän johdosta hankintailmoitukseen ei olisi syytä sisällyttää yksityiskohtaista tietoa sellaisista hankintaan liittyvistä asioista, jotka käytännössä selviävät lopullisesti vasta hankintailmoituksen tekemisen jälkeen.

Uudessa hankintalaissa on uutuuksena määräys sähköisestä tietojenvaihdosta hankintamenettelyssä. Hankintalain 62 §:n mukaan tarjoukset ja osallistumishakemukset sekä muu hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto on toimitettava sähköistä muotoa käyttäen. Sähköisessä muodossa tapahtuvassa viestinnässä käytettävien välineiden ja laitteiden sekä niiden teknisten ominaisuuksien on oltava syrjimättömiä, yleisesti saatavilla ja yhteentoimivia yleisesti käytössä olevien tieto- ja viestintäteknologisten tuotteiden kanssa, eivätkä ne saa rajoittaa toimittajien mahdollisuuksia osallistua hankintamenettelyihin.

Hankintalain 62 § 2 momentti sisältää poikkeuksia edellisestä säännöstä. Hankinnoissa tulee kiinnittää huomiota myös tietoturvallisuuteen hankintalain 64 §:n mukaisesti.

4.2 Tarjouspyynnön sisältö

Tarjouspyyntö on hankintaa koskevan kilpailutuksen keskeisin asiakirja. Tarjouspyynnön sisältö määräytyy hankittavan tavaran, palvelun tai rakennusurakan kohdalla eri tavoin. Myös hankkeen taloudellinen arvo vaikuttaa asiakirjojen sisältöön. Erityisesti EU-kynnysarvot ylittävissä hankkeissa hankintailmoitukseen ja tarjouspyynnön sisältöön on kiinnitettävä riittävää huomiota. Mikäli tarjouspyyntö poikkeaa hankintailmoituksesta, jälkimmäinen menee asiakirjana pätevyysjärjestyksessä edelle.

Tarjouspyynnössä on hankinnan luonteesta, laadusta ja arvosta riippuen ilmoitettava esimerkiksi:

- 1) tiedot hankintayksiköstä
- 2) hankinnan sisältö eli hankittavien tavaroiden ja palvelujen määrä ja erityisominaisuudet samoin kuin rakennustyön tekninen sisältö
- 3) sovellettava hankintamenettely (avoin, rajoitettu, neuvottelumenettely jne.)
- 4) ilmoitus toimittajien kelpoisuusvaatimuksista ja sen osoittamiseksi vaadittavista asiakirjoista
- 5) tarjouksen valintaperusteet (kokonaistaloudellisesti edullisin / halvin tarjous) sekä yksityiskohtaiset valintakriteerit

- 6) voidaanko kokonaistarjouksen lisäksi tehdä osatarjouksia tai vaihtoehtoisia tarjouksia
- 7) vaatimus sellaisista huolto- ja käyttöohjeista sekä koulutuksesta, joiden tulee sisältyä tarjoukseen
- 8) mahdollisten varaosien saantimahdollisuudet, tuotteen huolto- ja korjausmahdollisuudet ym.
- 9) hankinnan toimitusaika ja -paikka
- 10) tarjouksen viimeinen jättämispäivä, -aika ja -osoite sekä millä tunnuksella tarjouksen sisältävä kirjekuori on merkittävä tai vastaavat vaatimukset sähköisten tarjousten suhteen
- 11) kuinka pitkään tarjouksen pitää olla voimassa
- 12) maksuehdot ja mahdolliset vakuudet
- 13) edellytetäänkö tarjoukselta kiinteää hintaa vai hyväksytäänkö myös hinnanmuutosperusteeseen sidottu hinta, jolloin sidonnaisuus on ilmoitettava tarjouksessa
- 14) vakuuttamisvelvollisuus
- 15) asiakirjoista mahdollisesti perittävä maksu
- 16) tarjousten laatimiskieli tai vaihtoehtoiset kielet sekä kieli, jota sopimusta sovellettaessa käytetään
- 17) sovellettavat toimialakohtaiset yleiset sopimusehdot
- 18) sopimukseen sovellettava laki (noudatetaan Suomen lakia)
- 19) erimielisyyksien käsittelypaikka (Päijät-Hämeen käräjäoikeus)
- 20) EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa viittaus mahdollisesti julkaistuun ennako- ja hankintailmoitukseen sekä
- 21) tarjousten avaustilaisuuden luonne, paikka ja aika (julkinen vai suljettu)

4.3 Valintaperusteiden ja arviointikriteerien asettaminen

Tarjouspyynnössä on mainittava hankintapäätöstä tehtäessä sovellettava valintaperuste, joka on joko **kokonaistaloudellinen edullisuus tai tarjouksen hinta**. Mikäli varataan mahdollisuus ratkaista asia tarjousten kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteella, tarjouspyynnössä on yksilöitävä asiaa osoittavat **vertailu- eli arviointiperusteet (arviointikriteerit)**. Kokonaistaloudellisina arviointiperusteita voivat olla mm. tuotteen hinta, toimitusaika, valmistumispäivä, käyttökustannukset, ympäristöystävällisyys jne.

Huomattakoon, että paikallisen yritystoiminnan tukeminen ei sellaisenaan, ilman lisäyksiä, voi olla pisteytyskriteeri. Paikallisuus ei kuitenkaan ole tarjoajalle ainakaan haitta. Paikallinen hankinta voi olla toisinaan esim. energiaa säästävää tai innovatiivinen tai logistisesti hyvä vaihtoehto. Myös hankintojen osittaminen voi auttaa paikallisia pieniä yrittäjiä.

Kaikki kokonaistaloudellista valintaperustetta ilmentävät arviointikriteerit tulee ilmoittaa tarjouspyynnössä eikä niitä saa muuttaa tai lisätä hankintaprosessin aikana. Vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi.

EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa valinta- ja vertailuperusteeseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Vertailuperusteet ja niiden suhteellinen painotus on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa. Painoarvot voidaan ilmaista myös ilmoittamalla kohtuullinen vaihteluväli. Jos vertailuperusteiden suhteellisen painotuksen ilmaiseminen ei ole perustellusti mahdollista, vertailuperusteet on ilmoitettava tärkeysjärjestyksessä. EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen kohdalla tulee muutoinkin hankintalaista varmistaa yksityiskohtaiset vaatimukset.

Hankintatapahtumassa ehdokkaiden tai tarjoajien kelpoisuuden arviointi ja toisaalta tarjoajien jättämien tarjousten arviointi on erotettava toisistaan.

Tarjoajan kelpoisuuteen viittaaminen laadullisena tekijänä ei ole EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja koskevassa rajoitetussa menettelyssä mahdollista osallistumishakemusten käsittelyn jälkeen. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa yritys on tarjousten vertailun jälkeen todistettavasti menettänyt kelpoisuutensa.

Kansalliset kynnysarvot ylittävissä, mutta EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa valintaperusteiden kohdalla voidaan noudattaa soveltuvin osin vastaavia perusteita kuin edellä mainittu. Tällainen menettely on usein myös suositeltavaa, koska se todellisuudessa helpottaa tarjousten vertailua.

EU-kynnysarvot alittavista tarjouksista on hankintalain 106 §:n mukaisesti valittava kokonaistaloudellisesti edullisin ratkaisu.

Tarjouspyyntöön voidaan sisällyttää tarjousten arvioinnissa käytettävän vertailutaulukon pohja, josta ilmenevät eri valintakriteerit ja niiden suhteellinen painotus. Menettely selkeyttää tarjousten tekijöille tilaajan tarkoituksen ja se helpottaa samalla tilaajan tulevaa arviointia ja valintaa koskevan päätöspöytäkirjan laadintaa.

4.4 Määräajat

Toimittajan, joka haluaa osallistua tarjousmenettelyyn kansalliset ja EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa, tulee avointa hankintamenettelyä lukuun ottamatta ilmoittaa halukkuutensa asiaan jättämällä osallistumishakemus hankintayksikön asettamassa määräajassa.

Tarjouksen jättämiselle on asetettava **määräaika**. Määräajan päättyminen ilmoitetaan päivämääränä ja tarvittaessa myös kellonaikana.

Muissa kuin EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa tarjouksen tekemiseen on varattava **riittävä aika**, jonka pituus määräytyy hankinnan luonteen ja laajuuden mukaisesti.

Mikäli tarjousten tekemiseksi on tilaajasta johtuvasta syystä aiheellista myöntää **lisäaikaa**, siitä on ajoissa ilmoitettava kaikille, joilta tarjous on pyydetty.

Määräajan jälkeen jätetyt tarjoukset on **hylättävä**.

Tarjouspyynnössä on ilmoitettava aika, jonka **tarjouksen tulee olla voimassa** sen jättämisaajan päättymisestä. Tätä arvioitaessa on otettava huomioon tarjousten vertailun, päätöksenteon, pöytäkirjan valmistumisen ja päätöksen tiedoksi antamiseksi tarvittava aika.

4.5 Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta

Hankintoihin liittyvä ehdokkaiden ja tarjoajien hyväksyminen tai sulkeminen pois kilpailusta tapahtuu eri tavoin hankintamenettelyn luonteesta riippuen. Toimittajien kelpoisuuden arviointi merkitsee sen selvittämistä, onko toimittajalla tekniset, taloudelliset tai muut **edellytykset hankinnan toteuttamiseksi**. Kynnysarvot ylittävissä hankkeissa kelpoisuuden arvioinnin yksityiskohtaiset perusteet on määritelty hankintalaissa. EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa asiaa koskevat yksityiskohtaiset määräykset ovat hankintalain 10 luvussa. Vastaavia perusteita noudatetaan soveltuvin osin myös kansalliset kynnysarvot ylittävissä hankkeissa.

Avoimessa menettelyssä, jossa kaikki halukkaat voivat tehdä tarjouksen, tarjouksen tekijöiden kelpoisuus eli kyky toteuttaa hankinta arvioidaan vasta tilaajan saatua ja avattua tarjoukset.

Muissa hankintamenettelyissä, jotka alkavat rajoitettuna menettelynä, hankintayksikkö päättää ensiksi osallistumishakemusten saapumisen jälkeen, ketkä ilmoittautuneista ovat kelpoisia kilpailun kohteena olevan hankkeen toteuttajiksi. Tämän jälkeen tarjoukset pyydetään kilpailuun valituilta toimittajilta siten kuin edellä hankintamenettelyjä koskevassa kohdassa on todettu. Yritystä, jolta on kelpoisuuden arvioinnin jälkeen pyydetty tarjous, ei saa kelpoisuuden puuttumiseen vedoten enää sulkea pois kilpailusta elleivät yrityksen kelpoisuutta koskevat ominaisuudet ole olennaisesti heikentyneet tarjouspyynnön jälkeen.

Hankintayksikkö voi ehdokkaiden ja tarjoajien kelpoisuuden selvittämiseksi pyytää näiltä ehdokkailta tai tarjoajilta **todistuksia tai selvityksiä** asian todistamiseksi hankintalaista ilmenevällä tavalla. Asiaa koskevat vaatimukset on suhteutettava hankinnan laadun ja laajuuden mukaisesti.

Teknisen suorituskyvyn osoittamiseksi voidaan vaatia esimerkiksi luettelo tarjoajan aikaisemmista kyseisen hankkeen toteuttamisedellytysten kannalta merkittävistä toimituksista (**referenssiluettelo**), selvitys tarjoajan henkilö- ja muista resursseista, selvitys toimittajan laadunvalvonnasta tai hankittavaa tavaraa koskevia näytteitä tai selostuksia.

Referenssiluettelon kriteereitä on hyvä miettiä tarkasti, että se toteuttaa aiotun tarkoituksen. Käytännössä tässä usein epäonnistutaan.

Euroopan talousalueella jäsenvaltioiden virallisiin toimittajarekistereihin hyväksytyt toimittajat voivat osoittaa taloudelliset ja tekniset edellytyksensä rekisteröintiä koskevalla asiakirjalla.

EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen kohdalla hankintalaissa on eroteltu tilanteet, joissa ehdokas tai tarjoaja **on ehdottomasti suljettava pois** kilpailuista (HL 80 §). Syynä on tällöin lähinnä talousrikollisuus. Näistä tilanteista hankintalaissa erotetaan tapaukset, joissa poissulkeminen on hankintayksikön **harkinnassa** (HL 81 §). Harkinnan tulee tapahtua hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti.

Hankintalaissa on uusi 87 §, jonka mukaan hankintayksikön tulee käyttää yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa alustavana näyttönä, ettei 80 ja 81 §:ssä mainitut poissulkemisperusteet koske ehdokasta tai tarjoajaa sekä että ehdokas tai tarjoaja täyttää hankintayksikön asettamat 83 §:ssä tarkoitetut soveltuvuusvaatimukset. Asiakirja laaditaan sähköisesti.

Harkinnanvaraiset perusteet on lueteltu hankintalain 81 §:ssä.

Tyypillisiä perusteita ovat esim. maksukyvyttömyys ja erilaiset laiminlyönnit.

Ehdokkaan tai tarjoajan sulkemisesta kilpailusta on tehtävä **hallinnollinen päätös** joko heti tai lopullisen valintapäätöksen yhteydessä. Se, milloin päätös annetaan ehdokkaalle tai tarjoajalle tiedoksi, on ratkaistava hankkeen luonteen perusteella. Ratkaisun tulee ilmetä viimeistään lopullisesta hankintapäätöksestä, jotta asianosaisella on mahdollisuus tarvittaessa hakea muutosta päätökseen myös kilpailusta sulkemisen osalta.

Ennen hankintasopimuksen tekemistä hankintayksikön on vaadittava valittua tarjoajaa toimittamaan ajantasaiset todistukset ja selvitykset sen tutkimiseksi, koskeeko sitä pakollinen poissulkuperuste ja täyttyvätkö 83 §:ssä tarkoitetut soveltuvuusvaatimukset. Jos hankintayksikkö vetoaa tiettyihin harkinnanvaraisiin poissulkuperusteisiin, sen on ennen hankintasopimusta vaadittava valittua toimittamaan ajantasaiset todistukset ja selvitykset.

Selvitystyössä tulee käyttää apuna Euroopan komission perustamaa sähköistä todistushakemistoa (ks. e-Certis).

Ehdokas tai tarjoaja voidaan sulkea pois kilpailusta myös tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) eli **tilaajavastuulain** mukaisin perustein. Lailla pyritään torjumaan ns. harmaita markkinoita. Kilpailusta sulkeminen voi tapahtua tilaajavastuulaissa mainituin perustein, jos asiasta on mainittu tarjouspyyntöasiakirjoissa. Lisäksi on huomioitava velvollisuus eläkevakuutusmaksun suorittamiseen henkilöyrittäjän työsuorituksesta (Kunnallinen eläkelaki 549/2003).

Tilaajavastuulain mukaan tilaajat, kuten hankintayksiköt ovat velvolliset vaatimaan tarjouskilpailun voittaneelta yritykseltä kilpailun ehdoista riippumatta viimeistään ennen sopimuksen allekirjoittamista tilaajavastuulaissa mainitut

tiedot yhteiskunnallisten velvoitteiden täyttämistä, kuten verojen maksamisesta ja sosiaaliturvamaksujen suorittamisesta. Vastaavasti tilaaja on velvollinen selvittämään, mitä työehtosopimusta sopimuksen tarkoittaman työn toteuttamisessa sovelletaan. Työehtosopimusta koskevia tietoja lukuun ottamatta tilaajavastuulain velvoitteet limittyvät hankintalain tarkoittamien harkinnanvaraisten kilpailusta pois sulkemista koskevien periaatteiden kanssa.

4.6 Tarjousten avaaminen

Saapuneet tarjoukset kirjataan tai niiden päällykseen merkitään tarjouksen saapumisaika ja vastaanottajan nimi. Tietoteknisin menetelmin tehtyjen tarjousten vastaanotto on järjestettävä siten, ettei tarjousehtojen salaisuutta vaaranneta. Näin saadut tarjoukset on suljettava kirjekuoreen, mikäli tarjous toimitetaan esimerkiksi sähköpostitse tai tietojärjestelmä mahdollistaa tarjousehtoihin pääsyn ennen tarjousten avausaikaa.

Tarjoukset säilytetään avaamattomina niiden avaamistilaisuuteen saakka. Myös avaamistilaisuuden jälkeen on huolehdittava siitä, että tarjoukset niihin kuuluvine hankintapäätöksen kannalta oleellisine liitteineen säilytetään huolellisesti.

Tarjoukset **avataan ilman julkisuutta** hankintayksikköä edustavien henkilöiden toimesta. Avaustilaisuudesta tulee laatia avauspöytäkirja vähäisiä hankintoja lukuun ottamatta. Avauspöytäkirjan allekirjoittaa kaksi tarjousten avaamiseen osallistunutta henkilöä. Avauspöytäkirjan liitteenä ovat saadut tarjoukset tai niistä tehty yhteenveto. Avaustilaisuuden yhteydessä saatuja tietoja ei saa julkistaa ennen hankintapäätöksen tekemistä, jotta tarjousten jatkokäsittely ja mahdolliset välttämättömät täydentävät neuvottelut voidaan suorittaa ilman sivuvaikutteita.

Avatut tarjoukset varmistetaan päivämäärällä ja läsnä olevien henkilöiden nimikirjoituksella tai milloin avaus poikkeuksellisesti erityisistä syistä suoritetaan lautakunnan tms. kokouksen yhteydessä, toimielimen puheenjohtajan ja sihteerin allekirjoituksella.

4.7 Tarjousten hylkääminen

Hankinnasta päättävällä on oikeus hyväksyä tai hylätä saadut tarjoukset hankintalain mukaisin perustein.

Tarjous on hylättävä:

1. jos se on **tarjouspyynnön vastainen**
2. jos **tarjoushintaa tai sen perusteita ei ole esitetty yksiselitteisesti** esim. vaadittujen hintaerittelyjen osalta (yksikköhinnat yms.)

3. jos **tarjoushinta on niin alhainen**, että on ilmeistä ettei hankintaa, tarjoajan taloudelliset edellytykset huomioonottaen, voida tarjouksen mukaisesti täyttää
4. jos tarjouksentekijä on tarjousmenettelyssä **toiminut vilpillisesti** taikka muuten lain tai hyvän kauppatavan vastaisesti
5. jos tarjous on **saapunut määräajan päättymisen jälkeen**; myöhästynyt, mutta ennen avaustilaisuutta saapunut tarjous voidaan kuitenkin ottaa huomioon kansalliset kynnsarvot alittavissa hankinnoissa

Lisäksi tarjoukset voidaan hylätä

1. jos kaikki tarjoukset ylittävät olennaisesti tarkoitukseen varatut määrärahat tai hankinta osoittautuu tarpeettomaksi,
2. jos tarjoushinta on niin alhainen, että on ilmeistä, ettei hankintaa tarjoajan taloudelliset edellytykset huomioon ottaen voida tarjouksen mukaisesti täyttää. Tarjousten hylkääminen alhaisen tarjouksen johdosta edellyttää kynnsarvot ylittävissä hankinnoissa hankintalaista selviävällä tavalla yksityiskohtaista selvitysmenettelyä (HL 96 §)

4.8 Tarjousten arviointi ja toimittajan valinta

Hyväksytyt tarjoukset on vertailtava tarjouspyyntöön sisältyvien kaikkien ehtojen mukaisesti. Tarjouksia vertailtaessa ei saa ottaa mukaan uusia arviointiperusteita, joita ei ole mainittu tarjouspyyntöasiakirjoissa.

Tarjousten vertailun suorittaa hankintayksikkö tarvittaessa erityisasiantuntijoita käyttäen.

Tarjouksentekijälle saadaan myöntää tilaisuus oikaista ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe. Oikaisu on tehtävä ennen hankintapäätöstä.

Tarjouksia vertailtaessa on yleensä syytä tehdä **vertailutaulukko**, jotta eri arviointiperusteiden pisteytys muistetaan tehdä jokaisen tarjoajan kohdalta kaikkien tarjouspyynnössä mainittujen vertailukriteerien osalta. Vertailutaulukon pohja voidaan esittää jo tarjouspyynnössä.

Tarjoukset on käsiteltävä niin hyvissä ajoin, että tarjouksen hyväksyminen voidaan saada tarjouksentekijän tietoon tarjouksen voimassaoloaikana. Mikäli tarjousten käsittely lykkääntyy, tarjousten tekijöiltä on riittävän ajoissa tiedusteltava, ovatko ne valmiit **jatkamaan tarjouksen voimassaoloaikaa** hankintayksikön ehdottamaan päivämäärään saakka.

Tarjouksista on hyväksyttävä joko se, joka asianomaista hankintaa koskevien arviointiperusteiden mukaan on **kokonaistaloudellisesti edullisin** tai se, joka on hinnaltaan **halvin**.

5 Hankintapäätös

5.1 Päätöksen tekeminen ja tiedoksianto

Hankintayksikön on tehtävä ehdokkaiden ja tarjoajan asemaan vaikuttavista ratkaisuista sekä tarjousmenettelyn ratkaisuista **kirjallinen päätös**, joka on perusteltava. (HL 123 ja 126 §) Päätökseen tulee liittää kirjallinen ohje asian saattamisesta markkinaoikeuteen (*hakemusosoitus*) ja kuntalain mukainen muutoksenhakuohje. **Päätös annetaan tiedoksi** niille, joita asia koskee.

Uudessa hankintalaissa hankintayksikön tekemä päätös perusteluineen sekä valitusosoitus ja oikaisuohje on yleensä annettava käyttäen ehdokkaan ja tarjoajan hankintayksikölle ilmoittamaa sähköistä yhteystietoa. Käytettäessä sähköistä yhteystietoa ehdokkaan ja tarjoajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon päivänä, jona asiaa koskeva sähköinen asiakirja on viestin vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että sähköistä viestiä voidaan käsitellä.

Päätös perusteluineen sekä hakemusosoitus ja muutoksenhakuohje voidaan antaa myös **kirjallisesti**. Ehdokkaan ja tarjoajan katsotaan saaneen päätöksen sekä hakemusosoituksen ja muutoksenhakuohjeen tiedoksi, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua niiden lähettämisestä.

Hankintapäätöstä koskeva pöytäkirja laaditaan noudattaen yleisiä hyvän hallinnon periaatteita. Pöytäkirja laaditaan käyttäen ns. täydentyvää esityslistapöytäkirjaa, kun kysymys on hallituksen, lautakunnan tai muiden monijäsenisten toimielinten päätöksistä. Viranhaltijapäätöksistä laaditaan sen sijaan päätöspöytäkirja. Hankinta-asioissa pöytäkirja on laadittava siten, että siitä ilmenee hankintatapahtuman keskeiset vaiheet. Näin menetellen hankintoja valmistelevat ja niistä päättävät henkilöt saavat oikean kuvan hankinnasta. Hyvä pöytäkirja liitteineen antaa myös tarjousten tekijöille vastauksen hankintatapahtumasta kokonaisuudessaan. Keskeistä on tällöin hankintapäätös perusteluineen. Muutoksenhakutilanteessa pöytäkirja antaa selkeän kuvan hankinnasta hankintalain mukaisille muutoksenhakuelimille eli markkinaoikeudelle ja korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Hankintapäätös voidaan saattaa myös oikaisuvaatimuksin kunnan toimielimen tutkittavaksi, jolloin pöytäkirjalla on vastaava merkitys.

Pöytäkirjaan on aiheellista sisällyttää yleiskuvaus hankintatapahtumasta. Esityslistapöytäkirjaa käytettäessä hankinnan yleiskuvaus ilmenee yleensä esityslistan perusteluosasta. Pöytäkirjauksen laajuuteen ja ulkoiseen muotoon vaikuttaa mm. se, missä määrin tapahtumatietoja sisällytetään suoraan pöytäkirjaan ja missä määrin sen liitteisiin.

Pöytäkirjasta, joka toimitetaan tarjouskilpailuun osallistuneille tarjoajille, tulisi hankinnan luonteesta ja laajuudesta riippuen ilmetä mahdollisuuksien mukaan mm. seuraavat asiat tarvittavin perusteluin;

- hankinnan yleiskuvaus
- hankittava tavara, palvelu tai rakennustyö
- käytetty hankintamenettely
- miltä yrityksiltä tarjouksia on pyydetty
- ketkä ovat antaneet tarjouksen
- tarjousten avaustilaisuuden luonne
- tarjoajien kelpoisuus
- yritysten mahdollinen sulkeminen kilpailusta
- tarjousten tarjouspyynnön mukaisuus / mahdollinen hylkääminen
- tarjouksia koskevat tarkistusneuvottelut, jos sellaisia on pidetty
- tarjousten vertailu mahdollisine vertailutaulukoineen
- voittaneen tarjouksen valinta perusteluineen tarjouspyynnössä esitetyin valinta- ja arviointiperustein
- mahdolliset muut perustelut
- maininta sopimuksen syntymisajankohdasta
- muutoksenhakuohjeet (markkinaoikeus ja oikaisuvaatimuksen käsittelevä toimielin)

Hankintapäätöksen tekee viranomainen, joka toimivallan perusteella on oikeutettu päättämään kyseessä olevan määrärahan käytöstä

6 Muutoksenhaku

6.1 Valitus markkinaoikeuteen

Asianosainen voi saattaa hankintaa koskevan asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella voidaan saattaa hankintayksikön päätös tai hankintayksikön muu hankintamenettelyssä tehty ratkaisu, jolla on vaikutusta ehdokkaan tai tarjoajan asemaan. Muutoksenhaku-aika markkinaoikeuteen on pääsääntöisesti 14 päivää.

Markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella ei voida saattaa hankintayksikön sellaista päätöstä tai muuta ratkaisua, joka koskee yksinomaan hankintamenettelyn valmistelua.

Hankinta-asiaan muutosta hakevan on kirjallisesti ilmoitettava hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Markkinaoikeuden on ylläpidettävä ja julkaistava mahdollisimman kattavaa ja ajantasaista luetteloa markkinaoikeudessa vireille tulleista hankinta-asioista.

Jos hankinnasta on tehty valitus markkinaoikeuteen, hankintayksikkö voi järjestää hankinnan väliaikaisesti tilaamalla sen hankintamenettelyyn osallistuneelta tai aiemmalta toimittajalta, jollei hankintaa voida sen luonteen vuoksi lykätä markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi.

Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

6.2 Hankintaoikaisu

Hankintayksikkö voi itse poistaa virheellisen päätöksensä tai peruuttaa muun hankintamenettelyssä tehdyn ratkaisun, jolla on oikeudellisia vaikutuksia ehdokkaiden tai tarjoajien asemaan, ja ratkaista asian uudelleen. Oikaisun tekemisen edellytyksenä on, että päätös tai muu hankintamenettelyssä tehty ratkaisu perustuu lain soveltamisessa tapahtuneeseen virheeseen tai asiaan on tullut sellaista uutta tietoa, joka voi vaikuttaa päätökseen, ratkaisuun tai hankintasopimuksen tekemisen edellytyksiin. Hankintaoikaisulla voidaan puuttua myös hankintamenettelyn mahdollisiin esteellisyydevirheisiin. Hankintaoikaisun lopputuloksena voi olla uuden hankintapäätöksen sijasta myös hankintamenettelyn keskeyttämispäätös, joka rinnastuu muutoksenhakukeinojen osalta muihin hankintapäätöksiin. Asianosaisen on esitettävä vaatimus hankintaoikaisun vireilletulosta 14 päivän kuluessa tiedon saamisesta. Hankintayksikkö voi itse ottaa hankintapäätöksen tai ratkaisun korjattavakseen 90 päivän kuluessa siitä, kun hankintaoikaisun kohteena oleva päätös tai ratkaisu on tehty.

Päätöksen tai ratkaisun korjaaminen ei edellytä asianosaisen suostumusta. Päätöstä tai ratkaisua ei kuitenkaan voida korjata hankintaoikaisuna, jos hankintasopimus on tehty. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintaoikaisun vireilletulosta välittömästi niille, joita asia koskee.

6.3 Hankintaoikaisu ja valitus markkinaoikeudelle

Muutoksenhaku markkinaoikeuteen ei estä hankintaoikaisun tekemistä tai hankintaoikaisun käsittelyä. Hankintaoikaisu voi koskea myös lainvoimaiseksi tullutta hankintayksikön päätöstä, jos asiaa ei ole saatettu markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

Jos korjattavaan päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun on haettu markkinaoikeudelta muutosta, asian käsiteltäväksi ottamisesta hankintaoikaisuna on ilmoitettava ja siitä tehty päätös on toimitettava markkinaoikeudelle. Hankintaoikaisua käsitellessään hankintayksikkö voi kieltää päätöksen tai ratkaisun täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi. Näistä toimenpiteistä on ilmoitettava markkinaoikeudelle, jos sinne on tehty valitus asiasta.

Jos hankintayksikkö korjaa hankintapäätöksensä tai muun ratkaisunsa hankintaoikaisuna siten, että markkinaoikeudelle valituksen tehneellä ei ole enää oikeussuojan tarvetta eikä tarvetta saada perusteltua päätöstä, markkinaoikeus voi poistaa tällaisen asian käsittelystään antamatta pääasiasta ratkaisua.

7 Sopimusmenettely

7.1 Sopimuksen tai tilauksen tekeminen

Hankinnasta tehtävä sopimus tehdään noudattaen sopimuksen tekemistä koskevia voimassa olevia **yksityisoikeudellisia säännöksiä** kuten oikeustoimilakia ja kauppalakia. Hankintalaki edellyttää hankintapäätöksen tekemisen jälkeen laadittavaksi **kirjallisen sopimuksen**. **Tavarahankinnoissa** sopimus muodostuu tyypillisesti tarjousehtojen perusteella laaditusta **tilauksesta ja siihen tarvittaessa liittyvästä tilausvahvistuksesta**.

EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa sekä kansallisen kynnysarvon ylittävässä liitteen E palveluhankinnassa tai käyttöoikeussopimuksessa voidaan tehdä sopimus aikaisintaan 14 päivän kuluttua siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tai hänen katsotaan saaneen päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksi.

Odotusaikaa ei sovelleta suoraan hankinnassa.

Hankintasopimukset ovat yksityisoikeudellisia sopimuksia. Tämän vuoksi hankintojen kilpailuttamisen ja sopimusten laatimisen helpottamiseksi voidaan käyttää viitteenä alan **yleisiä sopimusehtoja**, kuten julkisten hankintojen yleisiä sopimusehtoja JYSE 1994, rakennusurakan yleisiä sopimusehtoja YSE 1998, konsulttitoiminnan yleisiä sopimusehtoja KSE 1995 ja muita asianomaista hankintaa koskevia, kulloinkin voimassa olevia sopimusehtoja.

Toimituksen viivästyessä tai myyjän syyllistyessä virheelliseen tai sopimuksenvastaiseen toimitukseen taikka muulla tavoin rikkoessa sopimusta, on asiasta viipymättä tehtävä kirjallinen huomautus (**reklamaatio**).

7.2 Ennakot ja vakuudet

Myyjälle voidaan poikkeuksellisesti myöntää ennakkoa suoritettavasta maksusta. Ennakko on sovittava hankinnan lopulliseksi osamaksuksi ja sille on tarvittaessa vaadittava riittävä vakuus.

Hankinnan sopimuksen mukaisen täyttämisen varalta voidaan tarvittaessa vaatia vakuus. Vakuuksien vaatimisessa noudatetaan **taloussäännön** määräyksiä.

Toimittajalle **luovutetuista raaka- ja tarveaineista** on vaadittava vakuus, ellei niiden vähäinen arvo tai muut syyt tee vakuutta tarpeettomaksi.

Vakuudeksi voidaan hyväksyä raha- tai vakuutuslaitoksen antama **omavelkainen takaus, pankin antama talletustodistus** tai tilaajan hyväksymä **muu luotettava vakuus**. Käytettäessä vakuutena takaustodistusta tai muuta irtainta panttia, asiasta on syytä tehdä **panttaussopimus tai -sitoumus**, jolla mahdollistetaan vakuuden käyttäminen tilaajan hyväksi sopimusrikkomuksen tapahduttua.

8 Erinäiset määräykset

8.1 Esteellisyys ja kilpailuneutraalisuus

Tarjouksen, hankintaa koskevan sopimuksen tai sen tulkintaa koskevan asian käsittelyyn tai tavaran tai palvelun tarkistamiseen osallistuvan henkilön tulee olla **esteetön**. Esteellisyydestä hankinta-asioissa on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty kuntalaissa ja hallintolaissa.

Asian käsittelyä koskevasta esteellisyydestä on erotettava ns. **kilpailuneutraalisuus**. Sen mukaan yritys, jolla on ennakolta erityistietoa kilpailun kohteena olevasta hankkeesta siten, että yritysten keskinäinen objektiivinen kilpailuasetelma vaarantuu, ei voi osallistua tarjouskilpailuun. Kilpailuneutraalisuuden varmistaminen on sekä hankintayksikön että kunkin hankintaan osallistuvan toimittajan velvollisuutena.

8.2 Asiakirjojen julkisuus ja salassapito

Hankintoja koskevien asiakirjojen julkisuus riippuu hankinta-asian käsittelyvaiheesta. Hankintaa koskevien asiakirjojen julkisuuden osalta on noudatettava viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) säännöksiä.

Se, keneltä tarjouksia on pyydetty tai ketkä ovat jättäneet osallistumishakemuksen, on julkinen asia. Sen sijaan hankintayksikölle saapuneet tarjoukset eivät ole välittömästi avaamisen jälkeen julkisia.

Tarjousten avaamisenmenettelystä ei ole säädetty lailla. **Tarjoukset avataan pääsääntöisesti ns. viranhaltijatiimissä**, jossa on vähintään kaksi henkilöä. Avaustilaisuudesta laaditaan pöytäkirja (**avauspöytäkirja**), joka tulee osaksi kilpailuttamisasiakirjoja. Tarjouksia ei tällöin julkisteta ennen päätöksentekoa, jotta tarjousten vertailu ja mahdollinen lisätietojen hankkiminen voitaisiin suorittaa asianmukaisella tavalla.

Hankintaviranomaisella on poikkeuksellisesti mahdollisuus pitää **julkinen avaustilaisuus**. Tätä menettelyä käytetään yleensä vain hankkeelle rahoitusta myöntävien viranomaisten sitä edellyttäessä.

Sen jälkeen, kun hankintaviranomainen on tehnyt hankintapäätöksen ja kun asiaa koskeva **pöytäkirja on allekirjoitettu ja tarkistettu, hankintapäätös on julkinen**. Viranhaltijan tekemä hankintapäätös tulee julkiseksi sen allekirjoittamisella.

Käytännössä tarjouksen hyväksymispäätös annetaan usein jo ennen päätöspöytäkirjan valmistumista voittaneen tarjouksen tekijän tiedoksi. Oikeustoimilain mukaan tilaajan ja tarjouksen tekijän välille syntyy sopimus välittömästi sen jälkeen, kun tarjouksen tekijä on saanut todisteellisesti tiedon tehdystä päätöksestä riippumatta siitä, onko sopimus esimerkiksi allekirjoitettu tai käyttääkö ylempi toimielin asiassa kuntalain mukaisesti otto-oikeutta tai onko päätös saanut lainvoiman.

Sopimuksen yleistä syntymisajankohtaa koskevasta pääperiaatteesta voidaan poiketa vain silloin, kun esimerkiksi tarjouspyyntöasiakirjoissa tai tarjouksen hyväksymisilmoituksessa on erikseen selvästi mainittu sopimuksen syntymistä koskeva muu ajankohta.

Hankintalaissa edellytetään hankintasopimus tehtäväksi kirjallisesti. Kysymys on hankintatapahtuman dokumentoinnista.

Hankinnasta päättävä viranomainen voi sallia sopimuksen siirtämisen toiselle toimittajalle, jos se tapahtuu kaupungin etua loukkaamatta.

Viranomaiselle toimitetut hankinta-, urakka- ja muut tarjouskilpailun perusteella ratkaistavaa oikeustointa koskevat tarjoukset sekä niitä koskevat täydennyspyynnöt ja tarjousasiain käsittelyä varten laaditut selvitykset ja muut asiakirjat tulevat julkisiksi, kun sopimus asiasta on tehty.

Hankintamenettelyyn osallistuneen tarjoajan antama **tarjoushinta on julkinen**.

Hankintamenettelyyn osallistuneilla tarjoajilla on oikeus saada tieto myös muista **tarjousten vertailuun vaikuttaneista keskeisistä seikoista**, jotta tarjouksen tehneellä olisi mahdollisuus tarvittaessa hakea muutosta päätökseen.

Hankintaviranomainen ei saa ilman asianosaisen suostumusta käyttää tai ilmaista oikeudettomasti tietoja, jotka liittyvät elinkeinonharjoittajan **liike- tai ammattisalaisuuteen**. Vastaava kielto koskee muita näihin verrattavia tietoja, jos tällaisen tiedon ilmaiseminen saattaisi aiheuttaa elinkeinonharjoittajalle taloudellista vahinkoa.

EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa hankintasopimusta koskeva **jälki-ilmoitus** ei saa sisältää tietoja, joiden julkaiseminen olisi yleisen edun vastaista tai saattaisi vaarantaa luottamuksellisten liiketietojen säilyttämistä, perusteltuja kaupallisia etuja tai tervettä kilpailua.